

**ANYANYELVÜNK ÉVSZÁZADAI 4.
NYELVÜNK VÁLTOZÁSA ÉS VÁLTOZATAI**

HALLGATÓI KONFERENCIA

2017. június 9–10.

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

A konferencia szervezői:

Az ELTE BTK Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszéke
Benkő Loránd Nyelvtörténeti Hallgatói Műhely

Juhász Dezső intézetigazgató
Farkas Tamás tanszékvezető
Szentgyörgyi Rudolf, az intézeti diákkör elnöke, tanszéki tudományos titkár
Kaposi Diána, a hallgatói műhely vezetője

A programfüzet szerkesztője: Szabó Gergely

A konferencia támogatói:

Nyomdai munkálatok: START Nonprofit Kft., Nyíregyháza
Felelős vezető: Balogh Zoltán vezérigazgató

PROGRAM

A konferencia helye: ELTE BTK Budapest, Múzeum krt. 4/A,
Kari Tanácsterem

PÉNTEK

- 9.00-től   Regisztráció
- 9:30–9.45   Köszöntő: BORHY LÁSZLÓ,
                    az ELTE Bölcsészettudományi Karának dékánja
- 9.45–10.00   Megnyitó: JUHÁSZ DEZSŐ,
                    a Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet igazgatója

I. szekció: Nyelvtörténet

Szekcióvezető: SÁROSI ZSÓFIA

- 10.00–10.15   BARNA ANETT: A tárgyas igék ragozásának funkciói az új magyar kortól napjainkig
- 10.15–10.30   HAVASI ZSUZSANNA: Kis is a vádlott? – A házaspárok elleni boszorkányperekről
- 10.30–10.45   KAPOSI DIÁNA: Az ortológus közösség megalkotása Kazinczy Ferenc leveleiben
- 10.45–11.00   MECSER SZILVIA: „*Ezt az emlékiratot becsüljétek meg szeretném, ha még az onokák is olvasnák.*” – Egy II. világháborús emlékirat történeti szociopragmatikai elemzése
- 11.00–11.15   SZARVAS GABRIELLA: XVI. századi misszilisek – Meghívások esküvőre és temetésre
- 11.15–11.30   *Kérdések és válaszok*

Szünet

II. szekció: Történeti és szinkrón névtan

Szekcióvezető: SLÍZ MARIANN

- 12.00–12.15 ÁDÁM DÓRA: A keresztnévek rendszere az ungvári járási Korláthelmeccen
- 12.15–12.30 BÁTORI GYOPÁR: A román Anonymus
- 12.30–12.45 INCZÉDI LILLA: Ekecs-Apáczszakállas község keresztnévadási szokásainak változása
- 12.45–13.00 *Kérdések és válaszok*

Ebédszünet

III. szekció: Etimológia

Szekcióvezető: SZENTGYÖRGYI RUDOLF

- 14.00–14.15 ANTAL GERGELY: *Sígér, sígeret...* A *sígér* szó lehetséges etimológiája
- 14.15–14.30 GALAC ÁDÁM: Szláv szavakra emlékeztető, ismeretlen eredetű szavaink
- 14.30–14.45 KAZSIMÉR SOMA BALÁZS: „*E mesés rémállat neve*” – A *sárkány* szó jelentéseinek vizsgálata
- 14.45–15.00 VASZECSKO KARINA: A születéssel kapcsolatos kifejezések eredet szerinti megoszlása
- 15.00–15.15 *Kérdések és válaszok*

Szünet

IV. szekció: Történeti és szinkrón dialektológia

Szekcióvezető: BÁRTH M. JÁNOS

- 15.45–16.00 BAGYINSZKI SZILVIA: A *-t(t) + volna* szerkezetű múlt 16–18. századi misszilisekben
- 16.00–16.15 HORVÁTH BRIGITTA: „*Szólalj meg, s megmondom, ki vagy!*” – Tarany település dialektológiai vizsgálata
- 16.15–16.30 KOSZTA NIKOLETT: Nyelvjárási jelenségek vizsgálata XVI. századi, nyugat-dunántúli levelekben
- 16.30–16.45 *Kérdések és válaszok*

SZOMBAT

9.30-tól Regisztráció

I. szekció: Miscellanea

Szekcióvezető: T. SOMOGYI MAGDA

- 10.00–10.15 BAKÓ JUDIT: Mi mihez van közel az internetes társalgásban? – Az *itt* mutató névmás funkciói az internetes nyelvhasználatban
- 10.15–10.30 SZABÓ DITTA: Az udmurt nyelv vizsgálata a lexikális-funkcionális grammatika módszerével, s az elmélet lehetőségei a magyar nyelvben
- 10.30–10.45 VAS NOÉMI DIÁNA: Egy- és kétpetéjű ikrek mentális lexikonának vizsgálata a tulajdonnevek tekintetében
- 10.45–11.00 *Kérdések és válaszok*

Szűnet

II. szekció: Nyelvészet és oktatás

Szekcióvezető: TERBE ÉRIKA

- 11.30–11.45 FERENCSEK MARCELL: Csodamódszer? – A KIP módszer szerepe a nyelviileg hátrányos helyzetű tanulók oktatásában
- 11.45–12.00 KRUPPA DOROTTYA - BOROSS KRISZTINA: Nyelvtörténet az érettségiben
- 12.00–12.15 MÜLLER DÓRA: A nyelvhelyesség fogalmának kérdése az oktatásban
- 12.15–12.30 OLÁH ALEXANDRA: Nyelvhasználat és interkulturalitás vizsgálata a magyar mint idegen nyelv tankönyvekben
- 12.30–12.45 *Kérdések és válaszok*

Ebédszünet

III. szekció: Szociolingvisztika

Szekcióvezető: BODÓ CSANÁD

- 14.00–14.15 FEHÉRVÁRI LUCA: A Győzike-show nyelvhasználatának megítélése egy internetes korpusz alapján
- 14.15–14.30 KATONA ÉVA: Kétnyelvű osztálytermi diskurzusok a Felvidéken
- 14.30–14.45 RÁSI SZILVIA: Nyelvjárási attitűdvizsgálat palócok körében
- 14.45–15.00 URSZULY PETRA – GYÖRGY DÁVID: A magyar nyelv használatának jellemzői és identitásképző szerepe az egyesült királyságbeli egyetemi kampuszokon
- 15.00–15.15 *Kérdések és válaszok*

Szűnet

IV. szekció: A magyar nyelv külföldön

Szekcióvezető: KUBÍNYI KATA

- 15.45–16.00 BABINYECH ERIKA: Magyar származásnyelvi oktatás Finnországban
- 16.00–16.15 DABÓCZY KATALIN: Családon belüli nyelvi stratégiák és a magyar nyelv szerepe két finnországi többnyelvű családban
- 16.15–16.30 SZABÓ GERGELY: A külföldi tartózkodás egy lehetséges értelmezése a közmédiában
- 16.30–16.45 *Kérdések és válaszok*
-
- 16:45–17.00 Zárszó: FARKAS TAMÁS,
a Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai
Tanszék vezetője

AZ ELŐADÁSOK ÖSSZEFOGLALÓI

ÁDÁM DÓRA (BA)

Ungvári Nemzeti Egyetem

Témavezető: Nagy Natália

A keresztnévek rendszere az ungvári járási Korláthelmecen

„A név maga az ember.” – jegyzi meg Kálmán Béla *A nevek világa* c. munkájában. S valóban fontos az, hogy milyen nevet adunk gyermekeinknek. Kutatásomban a koronkénti névdivatot és annak változását vizsgálom egy adott településen, Korláthelmecen.

A munka célja, hogy rávilágítsak azokra a változásokra, melyek az egyes korokban bekövetkeztek a névadás szempontjából, valamint, hogy bemutassam, melyek a leggyakoribb és legritkább nevek az egyes periódusokban. A gyűjtés módszere passzív, hisz a feldolgozott anyagot a településen található református és katolikus anyakönyvekből vettem. Az összegyűjtött anyagot két periódusra bontottam. Az első periódus az 1950–2000 közötti időszakot öleli fel, míg a második periódus a 2000–2015 közöttit. Vizsgálat alá vettem mind a női, mind a férfi keresztnéveket. A kutatás során 1950–2000 között 42-féle női nevet és 30-féle férfinevet, 2001–2015 között pedig 20-féle női nevet és 19-féle férfinevet különböztettem meg.

A neveket vizsgáltam gyakoriságuk és eredetük szerint, valamint az alapján, hogy mennyire befolyásolja a szláv hatás és a média a névadást napjainkban. Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy a keresztnévek eloszlása viszonylag arányos. A férfi keresztnéveknél az eredet szerinti csoportosításnál a héber eredetű bibliai nevek a legelterjedtebb, míg a női keresztnéveknél a latin eredetűek alkotják a legjelentősebb csoportot.

ANTAL GERGELY (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Csepregi Márta

Süger, sigeret... a süger szó lehetséges etimológiája

Süger vagy *siger* szavunk egyike a máig ismeretlen eredetűnek tartott szavainknak. Szakdolgozatomban (Permi–magyar szókincsvizsgálatok, 2017) többek között e szónak viszonyát vizsgálom az udmurt *чорыг*, permják *чepу*, komi *чepу(э)* szavakkal, melyet előadásomban kívánok részletesen bemutatni.

A *süger*-t már a 19. században is próbálták többen is finnugor megfelelőikkel összevetni (FÁBIÁN 1863, HUNFALVY 1863, MUNKÁCSI 1893). Az ide vonatkoztatott manysi, hanti és mari példák, valamint a török és a kalmük

rokonítás hangtani okok miatt nem megfeleltethető. Etimológiai kutatásomban sikerült egy lehetséges finnugor származtatást találni e szónak, amelynek az említett permi szavakkal mutathatók ki párhuzamai.

Vizsgálatom eredménye egy új finnugor kori rekonstruktum, amely nemcsak a magyar, de a permi szavak etimológiájára is új magyarázattal szolgál; egyúttal némileg rendezi a korábbi munkákban idézett obi-ugor és szölkup szavak kapcsolatait is.

Hivatkozott irodalom:

FÁBIÁN ISTVÁN 1863. A cselekvés egyszeriségét jelölő d, van, ven és n képzőkről.

Nyelvtudományi Közlemények 2: 1–14.

HUNFALVY PÁL 1863. A nyelvtudományról. *Nyelvtudományi Közlemények* 2: 69–94.

MUNKÁCSI BERNÁT 1893. A magyar népies halászat műnyelve. *Ethnographia* 4: 165–208, 261–313.

BABINYEZ ERIKA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Tánczos Outi

Magyar származásnyelvi oktatás Finnországban

Diplomamunkám kapcsán kutattam Helsinki környékének a magyar származásnyelvi oktatását. A bevándorlók származásnyelvi oktatása úgynevezett *oman äidinkielen opetus* keretein belül valósul meg, amit magyarra *származásnyelvi oktatás*-ként fordíthatunk. Résztvevő megfigyelőként négy magyar anyanyelvű órát látogattam, amik különböző tanárokhoz és különböző helyszínekhez köthetőek, majd irányított interjú segítségével kaptam pontosabb képet a tanárok elképzeléseiről, valamint céljairól.

A konferencián elő szeretném adni az eredményeimnek azt a részét, amiből világossá válik, hogy hogyan kezelik a magyar nyelvet ezeken az órákon, mik a magyar származásnyelvi órák céljai, és ezek mennyire megvalósíthatóak, milyen jellegzetességei vannak az órákra járó gyermekek nyelvhasználatának, valamint meg szeretnék említeni olyan tényezőket, amivel a magyar származásnyelvi oktatás tovább javítható.

BAGYINSZKI SZILVIA (OTM)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Haader Lea

A *-t(t)* + *volna* szerkezetű múlt 16–18. századi misszilisekben

Noha az ó- és középmagyar igeidőrendszer kijelentő módú alakjai a nyelvtörténeti kutatások kedvelt tárgyát képezik, az egyéb paradigmák kevesebb figyelmet kapnak. Előadásomban a *-t(t)* + *volna* szerkezetű múlt 16–18. századi misszilisekben megfigyelhető funkcióival foglalkozom. A vizsgálat során három idősíkot hasonlítok össze (16. sz. első fele, 17. sz. első fele, 18. sz. első fele), emellett arra is igyekszem rávilágítani, hogy mutatnak-e az egyes funkciók területi eltéréseket.

A funkciók elkülönítésénél és leírásánál elsősorban BÁNHIDI ZOLTÁN (1941, 1957), BÁRCZI GÉZA (1963/1966) és E. ABAFFY ERZSÉBET (1991, 1992) munkáira támaszkodva szemantikai és szintaktikai szempontokat veszek figyelembe. A 211 16. századi irat, valamint a 188 17. és 117 18. századi levél több mint 600 adatának tanúsága szerint a kései ómagyar és a középmagyar korban a maival megegyezően, a múltban meg nem valósult cselekvés feltételes kifejezésére használták leggyakrabban, és egyéb ma is használatos funkciói is megfigyelhetők a korpuszban. Ugyanakkor olyanokat is találunk, melyek a mai nyelvhasználatra nem jellemzők. Ez utóbbiak – melyeket a szakirodalom latinizmusnak tekint – állnak az előadás második felének középpontjában.

Hivatkozott irodalom:

- E. ABAFFY ERZSÉBET 1991. Az igemód- és igeidőrendszer. In: BENKŐ LORÁND főszerk., *A magyar nyelv történeti nyelvtana I. A korai ómagyar kor és előzményei*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 104–121.
- E. ABAFFY ERZSÉBET 1992. Az igemód- és igeidőrendszer. In: BENKŐ LORÁND főszerk., *A magyar nyelv történeti nyelvtana II/1. A kései ómagyar kor. Morfematika*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 120–183.
- BÁNHIDI ZOLTÁN 1941. *A magyar nyelv összetett igealakjai*. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest.
- BÁNHIDI ZOLTÁN 1957. *A magyar összetett igealakok jelentéstörténete*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- BÁRCZI GÉZA 1963/1966. *A magyar nyelv életrajza*. Custos Kiadó. Budapest.

BAKÓ JUDIT (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Kugler Nóra

Mi mihez van közel az internetes társalgásban? – Az *itt* mutató névmás funkciói az internetes nyelvhasználatban

Az előadás a téri viszonyok megjelenítését internetes diskurzusokban vizsgálja funkcionális nyelvelméleti keretben empirikus módszertannal. A KÖZEL és a TÁVOL viszony megkonstruálódását a web 2.0 közegében, két Facebook-csoport szövegeinek az összevetésével tárja fel, a feldolgozott nyelvi anyag csoportonként 4088 és 6784 szövegszó nagyságú. A két csoport megválasztásának fő szempontja az volt, hogy csak az egyiknek a tagjai ápolnak egymással kapcsolatot a virtuális téren kívül is.

A kutatás azt tárta fel, hogy az internetes interakcióban a fizikai és a virtuális tér, illetve a virtuális terek közötti váltást a megnyilatkozók a fizikai terek közti váltással analóg módon dolgozzák fel és fejezik ki nyelvi szinten. A kutatás térdeixisek használatára irányult az internetes térben, az előadás ennek az egyik konkrét megvalósulására, az *itt* mutató névmás használatára fókuszál. Az adatok alapján elvégzi előfordulásainak funkcionális elemzését, bemutatja az ezen alapuló típusokat. A kutatás a virtuális tér nyelvi reprezentációjának vizsgálatán keresztül betekintést nyújt az internetes nyelvhasználatához kötődő nyelvváltozási folyamatok egyik típusába.

BARNA ANETT (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Kubinyi Kata

A tárgyas igék ragozásának funkciói az újmagyar kortól napjainkig

Előadásomban az általam elvégzett korpuszvizsgálat eredményeit szeretném összefoglalni. Esettanulmányom elvégzése során a XVIII. századtól napjainkig minden évszázadból egy-egy szépirodalmi mű rövid részletét vizsgáltam meg a tárgyas ikes igék (*eszik, iszik, játszik*) ragozásának funkciója szempontjából. A tárgyas ikes igék elvben háromféleképp ragozhatók: az általános, a határozott és az ikes ragozási minta szerint. A kérdés, amelyre választ keresem, az volt, hogy kihasználják-e a kiválasztott szerzők e választási lehetőségeket a tárgy meglétének vagy hiányának, illetve határozottságának vagy határozatlanságának a kifejezésére, pl. *eszik* (határozatlan tárgy) vs. *eszed* (határozott tárgy) vs. *eszél* (tárgyatlanság). Másképpen fogalmazva: lehetett-e a XVIII. szá-

zadban még valamiféle grammatikai funkciója az ikes ragozásnak, és ha igen, mikor tűnt el?

Korpuszomat magam válogattam össze, majd kerestem rá benne a kérdés eldöntése szempontjából releváns ragozott alakokra. Kutatásomból írtam az alapszakos szakdolgozatomban, melyen az előadásom alapul.

BÁTORI GYOPÁR (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Szentgyörgyi Rudolf

A román Anonymus

Anonymus történeti műve nem kizárólag a magyarság korai története és nyelvtörténete számára fontos munka, több nemzet is forrásként tekint rá, ezért természetes, hogy több más nyelvre is lefordították. A fordítónak ugyanakkor nincs egyszerű dolga, hiszen a latin szöveg lefordításán túl leginkább a gesztában szereplő nevek tolmácsolása jelent problémát. A fordítónak döntést kell hoznia a következő kérdésekben: Hogyan fordítsa le a történelmi neveket? Fordítsa-e egyáltalán a geszta hely- és személyneveit? Vagy célravezetőbbnek látszik meghagyni az Anonymus által használt névformákat? Ha mégis lefordítja az adott nevet, akkor milyen nyelvre fordítsa, hogy közérthető legyen? Az angol nyelvű modern fordítás készítői fontosnak vélték a jelenkori államhatárok érzékeltetését. Ez a településnevek tekintetében talán elfogadható, de kérdésként merül fel például, hogy egyes folyónevek esetében, melyek több országon is áthaladnak, hogyan választja ki azt, hogy a név román, ukrán vagy épp magyar megfelelőjét közölje? Efféle kérdések ejthetik zavarba nemcsak a szerzőket, de az olvasókat is. Előadásom során a román és az angol fordítás alapján igyekszem megválaszolni ezeket a kérdéseket, illetve a célnak és célközönségnek megfelelő alternatívákat ajánlani.

BOROSS KRISZTINA (OTM) – KRUPPA DOROTTYA (OTM)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Szentgyörgyi Rudolf

Nyelvtörténet az érettségien

Előadásunk célja kideríteni, hogy vajon a kétszintű érettségien számon kérik-e a nyelvtörténeti ismeretanyagot. Tapasztalatunk alapján a nyelvtörténet nem hangsúlyos a középiskolai oktatásban, ezért hipotéziseink is ezen feltételeken alapulnak.

Ezúttal három középiskolai tankönyvet vizsgálunk, melyekkel be tudjuk határolni a középiskolai nyelvtörténeti tudásanyagot. Majd az összes érettségi feladatsort megvizsgáljuk a következő szempontok alapján: Milyen témakörök kerülnek számonkérésre a feladatokban? Ezek a témakörök milyen feladattípusokban jelennek meg? Nyelvtörténeti háttértudás nélkül mennyiben lehetséges sikeres érettségit tenni? Ennek vizsgálatához megnézzük a nyelvtörténeti feladatok arányát, valamint az értük kapható pontszámokat az összpontszámhoz képest. A vizsgálatot az emelt szintű szóbeli érettségi tételek áttekintése egészíti ki.

DABÓCZY KATALIN (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Kubinyi Kata

Családon belüli nyelvi stratégiák és a magyar nyelv szerepe két finnországi kétnyelvű családban

Előadásomban a magyar nyelv két finnországi többnyelvű családban betöltött szerepét mutatom be. E két esettanulmány rávilágít arra, hogy kisebbségi nyelvi környezetben milyen nyelvátadási helyzetek alakulhatnak ki.

2016 őszén egyenként egy-egy órás félstrukturált interjút készítettem két olyan finnországi többnyelvű családdal, amelyekben az egyik szülő magyar anyanyelvű, a két család nyelvi stratégiája azonban jelentősen eltér. Ha a szülőgyermek nyelvi interakciót vesszük figyelembe, az egyik családban két kisebbségi nyelvet használnak, míg a másik családban az egyik szülő csak a domináns nyelvet, a másik pedig a domináns és a kisebbségi nyelvet is használja. A szülőgyermek interakció mellett kitérek a szülők egymással használt nyelvére, a gyermekek közös nyelvére, a gyermekek nyelvválasztására a szülőkkel való interakció során és az egész család közös nyelvére.

FEHÉRVÁRI LUCA (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Bodó Csanád

A Győzike-show nyelvhasználatának megítélése egy internetes korpusz alapján

A magyarországi cigányok nyelvhasználatáról való gondolkodással és az erről való diskurzussal már számos nyelvész foglalkozott. Azonban ezek a munkák nem térnek ki a magyarországi cigányok nyelvének médiareprezentá-

cióira és az abban megjelenő nyelvhasználatról való vélekedésekre. Ennek a médiában megjelenő nyelvhasználatnak az egyik esete a Győzike-show. Dolgozatomban egy internetes korpusz alapján kívánok ezzel foglalkozni, különös tekintettel a nyelv és az etnicitás, valamint a nyelv és a média kapcsolatára. A korpuszt különböző internetes fórumok hozzászólásaiból állítottam össze. Munkámban hangsúlyt fektetek az indexikalitás fogalmára, hogy rámutassak a nyelvhasználatot és a nyelvhasználót jellemző tulajdonságok kapcsolatba kerülésére. Ezzel összefüggésben bemutatom azt, hogy ez a nyelvhasználat milyen folyamatok során, milyen diskurzusokon keresztül válik reflektálttá, esetleg önálló „cigány” regiszterré. A dolgozatban megfogalmazottak kibővíthetik a magyarországi cigányok nyelvhasználatáról való gondolkodással kapcsolatos eddigi ismereteket.

FERENCSEK MARCELL (MA)

Miskolci Egyetem

Témavezető: Ádám Anetta

Csodamódszer? – A KIP módszer szerepe a nyelvi hátrányos helyzetű tanulók oktatásában

Kutatásomban a nyelvi hátrányt vizsgálom, valamint egy erre adott, lehetséges pedagógiai válasz hatékonyságát. Vizsgálatom kiindulópontja Basil Bernstein hipotézise, miszerint a családi háttér nagyban meghatározza az iskolába első osztályosként belépő gyermekek nemcsak tanulási, hanem nyelvi teljesítményét is. Kutatásom fő célja, hogy igazoljam vagy cáfoljam azt a hipotézist, miszerint a Komplex Instrukciós Programot használva a nyelvi hátrány kezelhető, valamint a programot alkalmazó iskolában tanuló diákok kommunikációs kompetenciája dinamikusabban fejlődik már az első tanévben is, mint a programot nem alkalmazó iskolákban tanulóké. A vizsgálatot – mely egy tanévet ölel fel – két általános iskola első osztályos diákjai körében végzem el. Az egyik intézmény a Hejőkeresztúri IV. Béla Általános Iskola. Kontrollcsoportként a hasonló társadalmi összetételű település, hasonló családi háttérindexszel rendelkező első osztályos diákjait választottam: az Ongán található Görgey Artúr Általános Iskola első osztályát. Előadásomban a kutatás elméleti hátterét, előzetes tapasztalataimat, valamint a bemeneti eredményeket mutatom be.

GALAC ÁDÁM (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Zoltán András

Szláv szavakra emlékeztető, ismeretlen eredetű szavaink

A magyar nyelv ismert etimológiájú tőszavainak közel 10 százalékáról kimutatták, hogy szláv eredetű. Ez igen sok, hiszen alig marad el bizonyítottan finnugor eredetű szavaink mögött, míg német és török jövevényszavaink aránya 5-5 százalék körül mozog. Ezek a szláv eredetű szavak nyelvhasználatunk minden színterén jelen vannak, szerves részét képezik a mai magyar nyelvnek (pl. *asztal*, *Karácsony*, *tiszta*, *szerződés* stb.). Idegen eredetük javarészt nem tűnik fel, hangtanilag teljes mértékben asszimilálódtak, ha azonban összevetjük őket szláv párjukkal, egyértelművé válik a kapcsolat (pl. *széna* – *seno*, *dolog* – *dolg*). Ezenfelül vannak olyan – ZOLTÁN ANDRÁS szavaival élve – „lappangó szláv jövevényszavaink” (ZOLTÁN 2005), amelyek szláv eredete közel sem ilyen egyértelmű, egy komolyabb vizsgálat mégis ennek elfogadására vezethet minket. Előadásomban néhány ilyen problematikusabb esetet szeretnék bemutatni, tehát olyan szavakat, amelyek eredete a magyar etimológiai szótárakban (TESz., ESz.), valamint KNEI ZSÓFIA alapművében nincs tisztázva, de mégis érvelhetünk szláv eredetük mellett.

Felhasznált irodalom:

ZOLTÁN ANDRÁS 2005. „Lappangó” szláv eredetű szavaink: *szid*, *szégyen*. In: ZOLTÁN ANDRÁS, *Szavak, szólások, szövegek*. Lucidus Kiadó, Budapest. 65–73.

HAVASI ZSUZSANNA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Sárosi Zsófia

Ki is a vádlott? – A házaspárok elleni boszorkánypererekről

Boszorkánysággal az esetek túlnyomó többségében nőket vádoltak, de akadnak olyan perek, amelyeket férfiak, sőt, olyanok is, amelyeket házaspárok ellen folytattak le. Az ilyen dokumentumok kínálkoznak a genderszempontról elemzésre, mivel egy férfit és egy nőt megegyező körülmények között vádolnak. Összevethető tehát a férfiak és a nők boszorkányként való reprezentációja, de megjelenik a két tényezőből kirajzolódó többletelem is: a házaspár boszorkányként való bemutatása.

Előadásomban a házaspárok elleni boszorkánypererekből olyan csomópontokat emelek ki történeti szociopragmatikai keretben, amelyek azt mutatják be,

hogy a párokat összekapcsolva kezelik a boszorkányság vádját érintő kérdésekben. A tanúk narratíváit a közösség értelmezése szerinti bűnösséget megkonstruáló elemek középpontba állításával elemzem. Olyan kérdések merülnek fel a vizsgálódásban, mint például lehetséges-e hogy a tárgyalótermi diskurzus témájának alapvetően a férfiakat tekintették a középmagyar korban, vagy pedig a boszorkányság mint hatalom milyen eltéréseket irányít a megszokotthoz képest az említésekben, megszólításokban.

HORVÁTH BRIGITTA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Vargha Fruzsina Sára

„Szólalj meg, s megmondom, ki vagy!” – Tarany település dialektológiai vizsgálata

Előadásom fő témáját a dél-dunántúli nyelvjáráshoz tartozó, Somogy megye délnyugati területén fekvő Tarany község néhány jellemző nyelvjárási sajátossága adja: az *ö*-zés, *l*-ezés, illetve a *v* zöngésítő hatása. A település nem volt nyelvatlasz-kutatópont, így a nyelvhasználatának vizsgálatával korábban még nem foglalkoztak. Tarany földrajzi elhelyezkedése kedvez a régiségeknek, a hagyományok megtartásának, így kiváló terep a nyelvjárási jelenségek vizsgálatához. Az említett hangtani jelenségeket az életkor és a nem függvényében elemzem kutatásom során. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy mennyire befolyásoló tényező a kor a nyelvjárási beszédben, illetve van-e különbség a nemeket figyelembe véve a nyelvjárás használatában ezen a településen. Hipotéziseim a következők: kimutatható az életkor szerinti nyelvhasználati különbség, elsősorban az idősek nyelvhasználatában érvényesül a nyelvjárásiasság; a férfiak jobban ragaszkodnak a területi nyelvváltozathoz.

Kutatásomat 2014 októberében végeztem Tarany településen 6 adatközlő hozzájárulásával. Az aktív gyűjtést szociolingvisztikai interjúra, spontán beszélgetésre alapoztam, melyben két tizenéves, két középkorú és két idősebb helyi lakos volt a segítségemre; a nemeket tekintve minden korosztályból egy nő, illetve egy férfi. A hanganyagot ezt követően az említett három nyelvi változóra fókuszálva dolgoztam fel.

INCZÉDI LILLA (MA)

Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem

Témavezető: Vančo Ildikó

Ekecs-Apáczaszakállas község keresztnévadási szokásainak változása

Előadásomban szülőfalum, Ekecs-Apáczaszakállas nagyközség (Dunaszerdahelyi járás, Nagyszombati kerület, Szlovákia) keresztnévadási szokásainak változását mutatom be az állami születési anyakönyvezés kezdeteitől egészen napjainkig (1907–2016), nyolc kisebb korszakra osztva fel ezt a periódust. A korszakhatárokat a település életét nagyban meghatározó társadalmi és politikai események alapján határoztam meg, ilyen például többek között a trianoni békeszerződés vagy a két kisebb település – Ekecs és Apáczaszakállas – egy községgé való egyesítése. Az egyes korszakokon belül megfigyeltem a férfi és női keresztnévállományban fellelhető terheltségbeli változásokat, a hagyományosnak mondható nevek kikerülését, illetve az új utónevek bekerülését a nagyközség keresztnévállományába. Az egyes időszakok névadási jellemzőit összehasonlítottam, vizsgáltam továbbá a vallás-specifikus, tehát kimondottan a katolikus és református lakosokra jellemző utóneveket, illetve a kétnyelvű környezet (magyar-szlovák) befolyásoló tényezőjét a keresztnévadási szokásokra.

KAPOSI DIÁNA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Tátrai Szilárd

Az ortológus közösség megalkotása Kazinczy Ferenc leveleiben

Az előadás Kazinczy Ferenc és Szentgyörgyi József levelezését vizsgálja abból a szempontból, hogy a közösségképző diskurzusokban hogyan jön létre az ortológus identitás és közösség. A kutatás célja bemutatni, hogy a ma már statikusan értelmezett közösség határai valójában olyan személyeknél sem a priori kategóriákként jönnek létre, mint amilyen személyekkel a későbbi korok a nyelvújítási mozgalmat azonosították. Ennek következtében a vizsgálat azt a dinamikus viszonyrendszert mutatja be, amelyen belül a résztvevők a diskurzus folyamán állandóan újraalkotják a közösség határait, így a közösség tagjait egyaránt. Természetesen a két kiemelt személy levelezése nem tud teljes képet adni az ortológus identitás és közösség nyelvi reprezentációjáról a 18. század végéről, 19. század elejéről, de esettanulmányként rávilágít a fent említett célokra.

A közösségképzés elemzésének vezérelve a kutatás során a társas deixis vizsgálata, elsősorban pedig a mindenkori megnyilatkozó személyjelölése. A személyjelezés vizsgálatán túl az identitásgyakorlások, és amennyiben az egyes megnyilatkozások indokolttá teszik, a szubjektívizáció mint diszkurzív stratégia is a vizsgálat tárgyát képezi.

KATONA ÉVA (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Bodó Csanád

Kétnyelvű osztálytermi diskurzusok a Felvidéken

Kutatásom során egy szakközépiskola osztályában 36 tanórát figyeltem meg. A megfigyelt szlovák tanítási nyelvű tanórákon számos kódváltást figyeltem meg, amelyeket Lanstyák (2000) és Németh (2001) osztályozási rendszere alapján kialakított, saját rendszerem alapján kategorizáltam. A tanári kódváltások oka főként a magyarázó és nevelő funkció volt, míg a diákok főként a tanóra szigorától való eltérés kifejezésekként váltottak magyarra.

A kutatás második, kérdőíves részében megállapítottam, hogy a diákok mindennapi életében a magyar nyelv használata az elsődleges: szolgáltatásokat magyarul vesznek igénybe, barátaikkal magyarul beszélgetnek, a közösségi médiát főként magyarul használják, csupán az írottsajtó-fogyasztásukban emelkedik felül a szlovák nyelv aránya.

Kutatásomban a feltételezés beigazolódott: a szlovák iskolába járó, magyar elsőnyelvű diákok az élet többi területén továbbra is megtartják a magyart mint a kommunikáció nyelvét. Érdekes eredmény, hogy a nyelv eszköz a diákok és a tanárok kezében is, de a tanároknak a közelítésé, a diákoknak pedig a távolításé.

Hivatkozott irodalom:

LANSTYÁK ISTVÁN 2000. K otázke triedania kódov (maďarského a slovenského jazyka) v komunite Maďarov na Slovensku. *Slovo a slovesnosť*. 61/1: 1–17. <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3872> (2017. 03. 04.)

NÉMETH ANDREA 2001. A kódváltás pragmatikai kérdései egy kétnyelvű közösségben. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*. 3/3: 87–114.

KAZSIMÉR SOMA BALÁZS (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Farkas Tamás

„E mesés rémállat neve” – A sárkány szó jelentéseinek vizsgálata

Előadásom témája a *sárkány* szó jelentéstörténete, különböző jelentéseinek a primer jelentéssel való kapcsolata. A jelentésszerkezet vizsgálata során főbb szótáraink adatait, megállapításait összevetve igyekszem feltárni, milyen módon jöhettek létre a szó további jelentései; milyen módon befolyásolják a jelentésképződést a nyelvhasználók hiedelmei, elgondolásai. Tulajdonképpen fikatív, „soha nem látott”, „soha nem tapasztalt”, így még csak „egységes kinézettel sem rendelkező” (vö. értelmező szótárak) élőlényhez tartozó elképzelésekről beszélünk, így a szóhoz köthető erős asszociációk miatt releváns lehet a jelenséget a nyelvészeti szempontok mellett a művelődéstörténeti dimenzió felől is megfigyelni. A szó tájnyelvi előfordulásainak felvázolása során azt igyekszem bemutatni, hogy a mitikus lényről alkotott képzetek (pl. külső, belső tulajdonságok, lakhely, előfordulás stb.) milyen mértékben befolyásolhatják területenként a szó jelentéseinek alakulását.

KOSZTA NIKOLETT (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Bárth M. János

Nyelvjárási jelenségek vizsgálata XVI. századi, nyugat-dunántúli levelekben

A magyar nyelv a standard kialakulása előtti időkben nyelvjárásokban élt, így a XVI. századig inkább a nyelvjárások történetéről beszélhetünk (E. ABAFFY 1965: 5). Ennek vizsgálata azonban nehéz, mivel a szóbeli és írásbeli nyelvhasználat különbözik és csak utóbbit áll módunkban megfigyelni. Kutatásom során fontosnak tartottam, hogy az élőnyelvhez szorosan kötődő szövegtípust használjak, ezért forrássanyagként XVI. századi missziliseket választottam, melyek a legjobb támpontként szolgálnak a korabeli nyelvállapot vizsgálatára. Emellett középnemesi családok levelezéseit vettem alapul, mivel ők legtöbbször nem tudtak deákot alkalmazni (E. ABAFFY 1965: 14).

A vizsgált misszilisek megtalálhatóak az Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában és E. ABAFFY ERZSÉBET *Dunántúli misszilisek a XVI. században* című kismonográfiájában (E. ABAFFY 1968). A korpusz összeállításakor figyeltem arra, hogy a levelek saját kezű írások legyenek és a nyugat-dunántúli területről származzanak. Kutatásom keretében az általam választott levelekben

sorra vettem az előbb említett nyelvjárási régió legszembetűnőbb jelenségeinek előfordulásait, figyelembe véve a korra jellemző normákat is.

Hivatkozott irodalom:

- E. ABAFFY ERZSÉBET 1965. *Sopron megye nyelve a XVI. században*. Nyelvészeti Tanulmányok 7. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- E. ABAFFY ERZSÉBET 1968. *Dunántúli missziók a XVI. században*. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 121. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest.

MECSER SZILVIA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Sárosi Zsófia

„Ezt az emlékiratot becsüljétek meg szeretném, ha még az onokák is olvasnák.” – Egy II. világháborús emlékirat történeti szociopragmatikai elemzése

Nagyapámtól három füzet maradt fenn, amelyekben a II. világháborús élményeit foglalta össze. Egy-egy füzet közel ugyanazt beszéli el más részleteket kiemelve. Előadásomban a három visszaemlékezést tartalmazó füzet másodikát, amelyet 1990-ben fejezett be, elemzem esettanulmányként. Az elemi végzettségű ember fontosnak tartotta az emlékei leírását, többször megszólítja utódait, olvasóit, ami metapragmatikai tudatosságára utal. Egy hetven esztendőes férfi emlékszik vissza arra, amit huszonévesen átélt a bevonuláskor, a fronton a Don kanyarnál, majd a fogságban a Szovjetunióban 1941 és 1948 között. Írásának célja, hogy ne történjék meg még egyszer az, amit neki át kellett élnie. A történelmi események személyes elbeszélését a metapragmatikai tudatosság szempontrendszerén keresztül vizsgálom. Az esettanulmány a későbbiekben azt a célt szolgálja, hogy a hasonló visszaemlékezések narratívájának, metapragmatikai tudatosságának általános jellemzőit segítsen megállapítani.

MÜLLER DÓRA (OTM)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Krizsai Fruzsina

A nyelvhelyesség fogalmának kérdése az oktatásban

Az előadás témája a nyelvhelyesség fogalmának kérdése, elsősorban az oktatás viszonylatában, középpontban az anyanyelvi oktatás nyelvművelő jellegének és a tanárok nyelvhelyességről alkotott elképzeléseinek vizsgálatával. A

téma kiindulópontja az a helyesnek bizonyuló feltevés, miszerint az egyes nyelvi változatokhoz, jelenségekhez kapcsolódó attitűdök háttérében lényeges szerepet kap az iskola, főként a magyartanár nyelvről kialakított képe. Emellett a Nemzeti alaptantervben használt nyelvhelyesség fogalma is arra ösztönzött, hogy a szó értelmezését érdemes lehet feltérképezni. Ennek érdekében egy Tolna megyei gimnáziumba látogatattam el, ahol két könyvtárossal, két magyartanárral, valamint egy földrajztanárral készítettem mélyinterjút, hogy képet kapjak arról, hogyan viszonyulnak egy oktatási intézmény különböző tanárai a nyelvhelyesség kérdéséhez, hogyan tanítják, hogyan kezelik az ebből adódó problémákat. A tanárok véleménye mellett tankönyvek, nyelvművelők és nyelvészek által vallott nyelvhelyességfogalmak is összevetésre kerülnek.

OLÁH ALEXANDRA (OTM)

Miskolci Egyetem

Témavezető: Rostás Édua

Nyelvhasználat és interkulturalitás vizsgálata a magyar mint idegen nyelv tankönyvekben

Kutatásom középpontjában a jelenlegi oktatási céllal használt magyar mint idegen nyelv tankönyvek, illetve az Együtthaladó program nyelvtankönyveiben a különféle nyelvhasználati kontextusban alkalmazott nyelvváltozatokat gyakoroltató feladatok vizsgálata áll, hiszen az ezekből tanuló diákok a megszerzett tudásukat a verbális megnyilatkozásaik során tudják alkalmazni. Ezen belül célom annak kvantitatív felmérése, hogy ezek a feladatok mennyire töltenek be interkulturális közvetítő szerepet, valamint az ez alapján megismert szókincsen keresztül mennyire ismerik meg a magyar kultúrát. A kutatás a számozott, gyakoroltató feladatok korpuszára terjed ki a szókincselsajátítási-folyamatot helyezve a középpontba, melyen keresztül a tanuló megismeri a magyar kultúrát. Az összehasonlítást a jelenleg elérhető magyarországi magyar mint idegen nyelv tankönyvek és projektek során készült segédanyagok anyagán végeztem el.

RÁSI SZILVIA (MA)

Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem

Témavezető: Sándor Anna

Nyelvjárási attitűdök palócok körében

Az előadás központi témája egy felvidéki palóc település nyelvjárásának attitűdvizsgálata. A vizsgálat a keleti palóc területen található Méhiben (szlovákul Včelince) zajlott, melynek nyelvhasználatában a mindennapi beszédhelyzetek során a palóc nyelvjárás a domináns nyelvváltozat.

A kutatásomban abból az előfeltevésből indultam ki, hogy a méhi nyelvhasználók többsége saját nyelvhasználatát a magyarországi beszélők nyelvhasználatához viszonyítva gyengébbnek véli, illetve hogy – a magyar standard magasabb presztízse ellenére – anyanyelvjárásukat a beszélők természetesnek tartják, és nem szégyellik, amire abból következtethetünk, hogy magyarul szinte minden beszédhelyzetben nyelvjárásban beszélnek.

A kutatásban a passzív megfigyelés mellett kérdőíves vizsgálati módszert alkalmaztam. A szociolingvisztikai kérdőívet 100 méhi lakossal töltettem ki, melyeket elsődlegesen nem, életkor és iskolázottság alapján elemeztem. Előadásom ezekre a kutatási eredményekre összpontosul.

SZABÓ DITTA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Kubinyi Kata

Az evidencialitás vizsgálata az udmurt nyelvben a lexikális-funkcionális grammatika módszerével, s az elmélet lehetőségei a magyar nyelvben

Anyanyelvünk teljes megismeréséhez elengedhetetlen rokon nyelveink ismerete. Kisebbségi rokon nyelveinkről viszont még közel sem tudunk mindent. A rengeteg feltáratlan vagy csak részben feltárt terület egyikét szeretném bemutatni, mely nem más, mint az evidencialitás jelensége az udmurt nyelvben. Az evidencialitás funkcióját a második múlt idő alakjával tudjuk kifejezni, ám ez az alak más funkciókat is magán hordoz. A lexikális-funkcionális grammatikát használom fel, mint eszközt ahhoz, hogy bemutassam az udmurt nyelvben megfigyelhető szemantikai torlódást a második múlt idő alakján, fókuszálva az evidencialitás jelenségére. A poszt-generativista elmélet alkalmasnak bizonyul bonyolultabb szintaktikai és szemantikai struktúrák elemzéséhez, s emellett számítógéppel is könnyen kezelhető. A módszer a magyar nyelvvel kapcsolatban is számos jelenség ábrázolására alkalmazható. A munka célja, melyből az

előadás született, hogy az udmurt nyelvről és annak felépítéséről újat mutasson, illetve hogy a lexikális-funkcionális grammatika segítségével egy lépést tegyen afelé, hogy kisebb finnugor nyelveink is belépjenek az informatika világába.

SZABÓ GERGELY (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Bodó Csanád

A külföldi tartózkodás egy lehetséges értelmezése a közmédiában

Előadásomban arra vállalkozom, hogy a kritikai diskurzuselemzés segítségével értelmezem a Duna World csatornán sugárzott *Öt kontinens, egy nemzet* című műsor 2017. februári epizódjának külhoni magyarokról és diaszpórák-összegekről alkotott képét. Először a műsor felépítését, vizuális megjelenését és a különböző riportok témáit mutatom be. Ezt követően rámutatok a nyelv és nemzet összekapcsolódásának ideológiájára, a nyelv, az identitás, illetve kultúra megtartásának, megőrzésének és elvesztésének metaforáira, végül pedig a külföldön való élettel kapcsolatos normatív elvárások megjelenítésére. A referátumban kiemelt helyet kapnak a migrációs élethelyzetek elbeszélésének módjai, valamint azok riporterek által való interpretálása. Leírásomban egyaránt megjelenik majd a tartomelemzés mellett a nyelvi megformáltság és a retorikai eszközök értelmezése. Jelen előadás a migráció és a többnyelvűség narratíváival foglalkozó nagyobb kutatásomba ágyazódik be.

SZARVAS GABRIELLA (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Szentgyörgyi Rudolf

XVI. századi misszilisek – Meghívások esküvőre és temetésre

Előadásomban a XVI. század második feléből származó nyugat-magyarországi misszilisekkel foglalkozom, elsősorban történeti szociopragmatikai szempontból. A korpusz, amelyből az elemzett leveleket válogattam, a soproni levéltár 1928-ban Házi Jenő által közreadott anyagából áll. Ebben a levéltári gyűjteményben kilenc olyan szöveg található, amelyek meghívást tartalmaznak, közülük öt közelgő esküvőről, egy keresztelőről, három pedig halálesetről ad hírt, ezek képezték vizsgálatom tárgyát. Közös tehát ezekben a misszilisekben, hogy a család életének fontos eseményéről tájékoztatnak, ezen kívül jelentős közös mozzanat bennük a meghívás mint beszédak-

tus, nyelvi cselekvés. A korpuszból kiemelt szövegek időben nem túl tág intervallumot, mintegy negyven évet fednek le, térben pedig többségükben Sopron környékéhez kapcsolódnak, így a bennük megfigyelhető nyelvváltozatok nem mutatnak olyan mértékű különbözőséget, mely az egymással való összehasonlításukat megnehezítené. Kutatásom fő csomópontja a meghívások szerkezeti, pragmatikai felépülése, a szövegekben fellelhető nyelvi sémák, visszatérő szófordulatok feltérképezése.

URSZULY PETRA (BA) – GYÖRGY DÁVID (BA)

University College London

Témavezető: Tarsoly Eszter, Daniel Abondolo

A magyar nyelv használatának jellemzői és identitásképző szerepe az egyesült királyságbeli egyetemi kampuszokon

Kutatásunkban a magyar nyelvnek az egyesült királyságbeli kampuszokon használt változatát vizsgáltuk. Mindehhez élőszóban, közösségi médián illetve chat-beszélgetésekben gyűjtött adatokat dolgoztunk fel, melyeket kérdőív segítségével is teszteltünk. Kutatásunk során elsősorban az angollal való kontaktus hatására kialakuló hangtani, morfológiai és szintaktikai jelenségeket rendszereztük, valamint arra a kérdésre kerestük a választ, hogy milyen szituációkban, milyen tényezők hatására történik kódváltás, vagy kerül a magyar nyelvbe ragozott formában egy-egy angolból átvett szó, kifejezés. Emellett ügynökmódszeres vizsgálattal tártuk fel a magyar nyelv kampuszokon beszélt változatának identitásbeli jelentőségét, az ahhoz kapcsolódó különböző attitűdöket és előítéleteket. Előadásunkban szeretnénk bemutatni, milyen a „campus Hungarian”, azaz a magyar nyelvnek egy átmeneti, egyetemi közösségben használt változata és mennyiben tér el ez a nyelvváltozat a hazai egyetemi közösségekben beszélttől.

VAS NOÉMI DIÁNA (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Slíz Mariann

Egy- és kétpetéjű ikrek mentális lexikonának vizsgálata a tulajdonnevek tekintetében

Kutatásomban egy- és kétpetéjű ikrek mentális lexikonát vizsgáltam kötött szóasszociációs módszer alkalmazásával: a megkötés egyrészt korlátozta a szófaji kategóriát, így kizárólag tulajdonnevek előhívását várta el az adatköz-

lőktől, másrészt megadott beszédhanggal kezdődő szavak aktiválására szorított. A szóasszociálás írásban történt, öt perc állt rendelkezésére mind a három kezdőhang esetében: [a], [g], [k]. Az adatközlőket korcsoport szerint nem csoportosítottam, 20-40 éves fiatalokat vizsgáltam, a kategorizálás csak foglalkozás és tanulmányok alapján történt. A vizsgálat egyrészt arra kíván választ adni, hogy mennyiben térnek el egymástól az egy- és kétpetejű ikrekpárok asszociációi, amelyeket gráfok segítségével ábrázolok, másrészt az összes adatközlő válaszait figyelembe véve nagyobb arányban jelennek-e meg a prototipikusnak tekinthető tulajdonnevek (személynevek, helynevek).

VASZECSKO KARINA (BA)

Ungvári Nemzeti Egyetem

Témavezető: Nagy Natália

A születéssel kapcsolatos kifejezések eredet szerinti megoszlása

Minden család számára fontos egy új lakó születése, melyhez sok hiedelem kötődik. Településem hagyományait kutatva először a születéssel kapcsolatos hiedelmeket vizsgáltam, adatközlők segítségével. Továbbá, észrevettem, hogy sokszor ugyanazt a kifejezést használják egy-egy fogalom megnevezésére.

A szülésznőt legtöbbször bábának, a babaruhát kelengyének hívták. Ekkor döntöttem el, hogy a kifejezéseket eredetük szerint is vizsgálni fogom. Csoportosításuknál *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótárát* használtam fel, valamint Zaicz Gábor *Etimológiai szótárát*.

Az eredmények érdekesek lettek. A legtöbb szó származékszó, mely az anyag 21,9%-át alkotja. Szláv eredetű 15%, ugyanilyen számban jelen vannak a vitatott eredetű szavak. Előfordulnak ismeretlen eredetűek 10,9%, finnugor 6,8% és ugor eredetűek is.

Az eredmények is alátámasztják azt a tényt, hogy a magyar nyelv változáson ment át az évszázadok folyamán, s rengeteg új szó került be szókészletünkben más nyelvekből.

A tavalyi konferencia képeiből

A konferencia teljes anyaga és képtára elérhető innen:
http://nyelvtortenet.elte.hu/?page_id=848